

طراح نقشه فرش دستباف است اوازه خوان مشهور شهر،

اشاره:

وقتی با امین الله رشیدی برای انجام مصاحبه هم کلام شدم (با این یادآوری که او اهل کاشان است و به قول سهراب خرده ذوقی دارد و تکه صدائی و ...) به یاد نادر ابراهیمی افتادم که خود را «ابن المشاغل» خطاب می کرد، نویسنده، شاعر، فیلم ساز، حسابدار، روزنامه نگار، کارمند بانک که در نهایت کتابی به همین اسم نوشت! و امین الله رشیدی هم وقتی برایم از زندگی اش گفت ابن المشاغل دیگری رو برویم قرار داشت.

تابستان ها کارگری می کردم!

امین الله رشیدی می گوید: از ۹ سالگی پشت دار قالی دستباف یا روی نیمکت قالی بافی نشسته و همراه با دیگر قالی بافان هنگام زدن شان و نخ به نخ کردن تارهای قالی، زمزمه هایی کرده و همین امر بعدها باعث شد تا به عنوان خواننده تراز اول رادیو تلویزیون شناخته شود. رشیدی می گوید: تابستان ها وقتی که مدارس تعطیل می شد؛ خانواده ام برای سردرگمی ام مرا به کار کردن در یک کارگاه قالی بافی در کاشان که محل تولد بود؛ نزدیک میدان کهنه کاشان (تیمچه شاه) تشویق کردند حضور مداوم در کارگاه قالی بافی، نگرش به رنگ های مختلف و نقشه های که بالای سرمان بود مرا بر آن وا داشت که برای طراحی نقشه قالی دستباف نیز مبادرت کنم بعد از چندی در تابستانی دیگر به شغل حلوائی پیوستم و به قولی «هیچ حلوائی نشد استادکار... تا که شاگرد شکر ریزی شود» اما عشق به ترسیم نقشه قالی دستباف هنوز در من خفته است. تابستان بعد به نجاری رفتم، با اره و تیشه و چوب آشنا شدم و به خراطی پرداختم اما طرح نقشه قالی دستباف منتهای آرزویم بود. در سال سوم دبستان و هنگام تابستان نزد محمد دبیر - ملقب به دبیر نظام که صد دستگاه قالی بافی در کاشان داشت - به طرح نقشه قالی پرداختم. در آن زمان دبیر نظام، وظیفه داشت تا فرش هایی را برای کاخ سعدآباد به سفارش پهلوی اول ببافد و بر این اساس در سال ۱۳۱۰ به دلیل دستخط خوبم، به عنوان منشی وی به طراحی قالی در کاروانسرای امین الدوله کاشان پرداختم و ماهی ۶ تومان دستمزد دریافت کردم؛ ضمن آن که با کارگران هم زمزمه می کردم و یکی از کارگران نیز همراه ما (تار) می زد و من مقدمات تار را از وی یاد گرفتم؛ زمانی در کارخانه ریسندگی و بافندگی کاشان کارگری کردم و به شرکت فرش ایران طرح های فرش دستباف ارائه دادم. در سال ۱۳۲۳ به عنوان کارمند در یک دفتر اسناد رسمی در کاشان فعالیت پرداختم و دامنه این کار به دفتریاری انجامید و بعد با خانواده ام از کاشان به تهران آمدم و در سال ۱۳۲۵ رسماً در یک دفتر اسناد رسمی با سمت دفتریاری روزگار را گذراندم و گهگاه به طراحی و نقاشی قالی دستباف پرداختم. در تداوم فعالیتیم تا سال ۱۳۵۹ که صندوق سر دفترداران کشور خالی شد و بسیاری از آنها مانند من بیکار شدند، دوباره با تشویق یکی از همشهریان کاشانی ام به سازمان (شرکت) فرش ایران رفتم و به عنوان طراح

نقشه قالی به فعالیت پرداختم. طرح‌های من بیشتر گل فرنگ و شاه‌عباسی بود.

خوانندگی، پیشه دیگرم شد

امین‌الله رشیدی به گرایش دیگر خود به هنر یعنی خوانندگی اشاره می‌کند و یادآور می‌شود: همزمان با کار دفتر اسناد رسمی در سال ۱۳۲۶ با شرکت در امتحان آواز خوانی هنرستان موسیقی ایران با استاد موسی معروفی (نوازنده پیانو) دکتر مهدی فروغ در رشته آواز و رهبری ارکستر رادیو به نام علی خادم میثاق شرکت می‌کند و از همان جا وارد رادیو می‌شود. از سال ۱۳۲۷ تا سال ۱۳۴۸ در اجرای ۱۲۰ آهنگ با همکاری نوازندگانی مثل حبیب بدیعی، پرویز باحقی، همایون خرم، عباس شاپوری، محمد میر نقیبی، مسعود حسنجانی، انوشیروان روحانی، رضا یآوری و جهانگیر ملک شرکت می‌کند؛ در این میان به آهنگسازی نیز می‌پردازد و به همراه موسی معروفی، علی تجویدی، شاپور نیاکان، عباس زندی و محمد بهارلو، قطعاتی را در رادیو می‌خواند. رشیدی آن‌چنان که عنوان شد اولین خواننده ایرانی است که به خط بین‌المللی موسیقی (نت) تسلط پیدا می‌کند.

محرومیت بیست‌ساله از خوانندگی در رادیو

در سال ۱۳۴۱ وقتی به عنوان سردفتر انتخاب می‌شود، دشمنان و یاران رند، به قوه قضائیه اطلاع می‌دهند که این سردفتری در رادیو خوانندگی می‌کند و چون این کار مغایر با قواعد و قوانین موضوعه در دادگستری است؛ در نتیجه امتیاز دفتر اسناد رسمی وی لغو می‌شود و رشیدی تا ۳ سال گاه به طور رایگان و زمانی با دریافت جلسه‌ای ۱۴ تومان به خوانندگی در رادیو ادامه می‌دهد، (در همان زمان غلامحسین بنان خواننده مشهور هم جلسه‌ای ۲۵ تومان دریافت می‌کرد). رشیدی ادامه می‌دهد که در سال ۱۳۵۹ خود را از سردفتری بازنشسته می‌کند و به جمع آوری آثار نقاشی قالی و خوانندگی می‌پردازد و از سال ۱۳۷۸ به انتشار کاست‌هایی از خوانندگی خود مبادرت می‌نماید. گرچه به قول خودش در سال‌های اولیه انقلاب به علت بیکاری، جمع شدن دفتر اسناد رسمی و تغییرات در رادیو چنان بی‌پول می‌شود که قصد رجعت به کاشان را می‌نماید تا همانجا به کار قالی بافی بپردازد، اما موجباتی فراهم می‌آید که مجدداً در رادیو به خوانندگی بپردازد و بعد از وقفه ای ۲۰ ساله، اولین آلبوم او به نام «عطر گیسو» انتشار می‌یابد و ۵ آلبوم موسیقی دیگر او به نام‌های «من عشقم»، «افسونگر»، «دل‌م تنگ است»، «چشم شب» و «بخت گمشده» حاوی ۶۰ آهنگ و ترانه که همه آنها در دهه ۳۰ الی ۴۰ رادیو اجرا و ضبط شده، منتشر

می‌شود. اشعار این ترانه‌ها را شاعرانی چون ابوالقاسم حالت، تورج نگهبان فریدون مشیری، دکتر مهدی حمیدی، مهرداد اوستا، بیژن ترقی، نظام فاطمی، پرویز و کیلی، اعلامی و حسین شاه زیدی سروده‌اند و رشیدی اشعاری را نیز از مهدی اخوان ثالث، نصرت رحمانی، نیما یوشیج، منوچهر آتشی، نادر نادرپور، حسین سرفراز و حسین منزوی به نظم در آورده، بر روی آنها آهنگ ساخته و به خوانندگی اشعار مزبور پرداخته است.

طراح نقشه قالی دستباف که کتاب هم می‌نویسد!

از رشیدی دو کتاب به نام‌های «از کاشان تا قناری» و «خاطره‌ها و نغمه‌ها و عطر گیسو» به نشر درآمده. کتاب سوم او به نام «تا مرزهای بی‌سرانجامی» که شامل ۴۵۰ تصویر از هنرمندان، رجال ادبی و سیاسی و تاریخی ایران است در حال انتشار می‌باشد.

رنگ‌های نخ‌های فرش دستباف قلابی است!

رشیدی درباره رنگ قالی دستباف معتقد است که رنگ‌های فعلی فرش‌های دستباف همه تقلبی و وارداتی است و چین به فرش دستباف ما لطمه سنگینی وارد نموده است. او می‌گوید «رنگ‌های قالی دستباف در قدیم از پوست انار و گردو تهیه می‌شد و صدها سال باقی می‌ماند.

تفاوت فرش ماشینی با فرش دستباف

به اعتقاد رشیدی فرش ماشینی به علت گرانی فرش دستباف در بازار جای خود را باز کرده و افرادی مانند من که بازنشسته هستند، از حقوق اندکی برخوردارند و توانایی خرید فرش دستباف را ندارند به خرید فرش ماشینی روی می‌آورند، البته «تا یار که را ببند و آن را بپسندد.»

سخن آخر

رشیدی این روزها علاوه بر مطالعه کتب و شنیدن موسیقی هر از چندگاهی برای سرگرمی به طراحی نقشه قالی دستباف اوقات خود را می‌گذراند.

باتشکر از آقای پیشنهاد - تصویربردار هنرمند - که تصاویر این مصاحبه را در اختیارم قرار دادند.